

મહાન પંડિત સાધુ શ્રી કૃષ્ણદાસ કૃત.

ક ધી ક વિ તા.

તેના

૨૦૨ ગુજરાતી ભાષાંતર સાથે.

તથા

ક ધી ભાશ્યાની કહેવતો.

નવી આવૃત્તિ.

મુદ્રારા વધારા શાહિત.

છપાવી પ્રકટ કરનાર.

સા. ગેલાભાઈ લખમશી.

(શ્રી કલ કેઠ રાના રેડેવાસી)

આ આપડી સને ૧૮૬૭ રખ મા કાયદા મુજબ
૨૪૪૨ કરાવી સધળા હકો સ્વાધિન રાખ્યા છે.

મુંબાઈ:

ધી “શિપન” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ કાલખાદેવી.

સવ ત ૧૮૪૨ ના સને ૧૮૮૬.

કિમત ચાર આના.

॥ શ્રી ॥

અખિંલ ભૂવન પાલકાય નમઃ ॥

સાધુ શ્રી કૃષ્ણદાશકૃત કવિતા.

॥ કવિતછંદમનહર ॥

મનુષ્ય જનમંદાં વદો અણે થોક સેતાં
 તેમે કુઢ કોર કરે વરે જે ન છૂં અંધો ॥
 પ્રીત વિસવાસ મયાં ધરે કરે સત સંગ
 સુખેમે ન રાજી થીંધો દુખેમે ન રૂં અંધો ॥
 સાધેં મુલાં શ્વાસી હરિ કથામૃત ગિની તેંસેં
 પિંઢજા અગ્યાન પાપ ધૂઈં બેંજા ધૂં અંધો ॥
 કાલજે સે હથમે ન અર્ચીંધો સે કૃષ્ણદાસ
 હિન લોકમેં ને પરલોકમેં સે સૂં અંધો ॥ ૧ ॥

અર્થ—માણસનો અવતાર એ મોટો પદાર્થ છે. તેમાં જે પુરૂષ
 અસત્યપણું મૂકી તેને અડકશે નહિ; વિશ્વાસ અને પ્રીતિએ કરી સાધુ
 પુરૂષોનો સત્સંગ કરશે, તે પુરૂષ સુખમાં જીવી નહિ જાય અને દુઃખમાં કલેશ

નહિ પામે; વધી તે સાધુઓ પાસેથી ઉત્તમ એવું હરિકથા૩૫ અમૃત લેધને પોતાનાં પાપ ધોશે; એટલુંજ નહિ પણ ખીજનાં ધોશે; અને તે માણસ કાળના હાથમાં નહિ આવે. (મૃત્યુથી તે કાંઈ ડરશે નહિ) કૃષ્ણ-દાસ કહેછે કે તે પુરૂષ આ લોક અને પરલોકમાં ધણી શોભા પામશે.

**ઘેરાગ વિચાર સતસંગ ગ્યાન સત્તો અછો
વદા તેંજા ભાગ જેંકે ચાર ઇજ રુજેંતા
સેંતાં ઠરી વિઠા દિઠા મિઠા લગા ભગવાનકે
ચિંધ્યાસેં સે અગ્યાનજા જેરા તેંજા ડજેંતા॥
ફની ચર્ફ ધુઆંરે આ પે આ વિઝી નર્ગમેં સે
અર્વીંસે મેં દિઠા બે આ શાસ્ત્રે મિંજ સુજેંતા॥
દૂર્વેંજી જ વાટ ગિનેં પુછ ત તૂં મૂરવેંકે
સુર્વેંજી જ વાટ રવપે સેતાં સંત બુજેંતા ॥૨॥**

અર્થ—ઘેરાગ્ય, વિચાર, સતસંગ અને જ્ઞાન એ ચાર જીવનો મોક્ષ થવા ઉત્તમ પ્રકાર છે. જેનાં મહાભાગ્ય છે તેનીજ એમાં પ્રીતી ખેંસે છે. જેને એ ચાર પ્યારા લાગેછે તે પુરૂષો સ્થિરપણે શાન્ત દેખાય છે, પરમેશ્વરને પ્રીય લાગેછે અને અજ્ઞાનથી જે ચીંતારૂપી અગ્નીનાં ભડકા થએલા તે સખી નાચ છે. એ ચાર પુરૂષાર્થથી જે જૂઠા રહ્યા તે નરકમાં પડ્યા એમ મને ભાસે છે તથા શાસ્ત્રમાં પણ સંભલાયછે; માટે અરે!! જીવ જી તને કુખી થવાનો રસ્તો જોઈએ તો હું મુરખોને પુછ અને જીવનો રસ્તો જોઈએ તો તે સત્પુરૂષો જાણે.

**જડ જીવ તેંકે સંત સીરેં સીરેં સંમજાઈ
એડા સંત તેંકે જિકો સેંવીંધો સે છુટંધો ॥**

સતગુરુ રામ તૈંજો સચો નાતો નિભધો સે
 અવિદ્યાજો ઠામડો પણ ઇનીધુઆં ફુટંધો ॥
 તન ધન પુત્ર કુરો સુખ દીંધા ઇનકેરે
 નારિ સુખ દીંધી તેસેં કુરો દુખ સુટંધો ॥
 ગર મિંજ ફુરીંધલ ચોર ઇતાં અચે મિડ્યા
 કૂડો નાતો રુણદાસ જદેં તદેં ત્રુટંધો ॥ ૩ ॥

અર્થ—જે અજ્ઞાન જીવને સારી રીતે સમજાવી શકે છે એવા સત્પુરુ-
 શોની શેવા કરશે તે (આ સંસારના બંધનમાંથી) છુટશે. સતચરિત્ર અને
 બીજા ધર્મરતનના ખરે સંબંધ છે તેજ ટકશે, તેમ અવિદ્યાથી વાશજ
 છે તે પણ એવોથીજ કુટશે. દેહ, પૈશો, છોકરાઓ, શું સુખ આપવાના
 છે? અને સ્ત્રી જે સુખ આપશે તેથી (હિં જીવ) તારા કુખને શું ધરાવે
 થનાર છે? એતા ધરમાં છુટવાને વાસ્તે ચોર ભેગા થયા છે; તેઓનો
 ખાટે ખાટે સંબંધ કૃષ્ણદાસ કહે છે કે જ્યારે ત્યારે પણ કુટશે. (માટે
 અવિનાશી વસ્તુથી સંબંધ કરે.)

મેંતાં મુજો કંમ કેઓ વેઓ મુકે ભાવવેઓ
 સાધેં ચેઓ તીંઅ થેઓ રેઓ રાંમ રમેનેં ॥
 ભટકંધી દુઈ વત જિત તિત જિત કિત
 ઉખો થેઓ ચિત સે પણ વેઠો સમેનેં ॥
 સંતેં રૂપા કેઈ જદેં ઉપનું સે ફિટો તદેં
 રૂપા ધારૂ ન ન કદે ટરેં દુખ દમેનેં ॥

જેરાં તિત બરે કીં અ વસેં જિત બારે મીં અ
 રુણદાસ ગજે સીં અ ભજેં હાથી ભમેનેં ॥૪॥

અર્થ—મેંતા માઈં કામ કીધું (અને દ્વેષપણ) ખીન્ન બાવ
 જતા રહ્યા. સાધુ પુરૂષોએ કહ્યું તેમજ થયું જે સરવેમાં રામ રમમાણ
 થઈ રહ્યાં છે. (તે હું અમજ્યો) અગ્રાજી મારી વટી જહાં તહાં બટકતી
 હતી અને ચિત્તાબ્રમ થએલ હતું તેપણ હાલ (સાધુઓનાં સમાગમથી)
 શાંત થઈ ગયું છે; જ્યારે સંતોએ કૃપા કીધી ત્યારે જે કાંઈ સંશ્ચય ઉત્પન્ન
 થયા હતા તે નાશ પામ્યા. તેઓની કૃપા સિવાય કદી પણ દુઃખનું દમન
 થઈ શકતું નથી. (પણ તેઓની કૃપાદષ્ટિ થતાંમાં સર્વ દુઃખ નાશ થઈ
 જાય છે જેમ કે) જ્યાં ખાર મેઘ વરસતા હોય ત્યાં અગ્નિ કેમ રહી શકે ?
 કૃષ્ણદાસ કેહે છે કે જ્યાં સીંહની ગરજના થાય ત્યાંથી હાથી (હુધાંપણ)
 નાસી જાય છે.

અસીંતાં સાધેં જો સંગ કંધા સીં ન છડીં ધાસીં
 જી અરા હું ધાસી તતાં ઇનીં સેં નિભાઈં ધા ॥
 તેમેં જિકો વારીં ધો સે અસાં જો ન હેતુ આં
 સચાસચી ચોંતા અસીં તાડીં વજાઈં ધા ॥
 આગ્યું પાછું ગાલ્યું તેં જ્યું ચોં ધાસું ન સુંળધા
 સું ॥ સાધરાં મ તેં જ્યું ગાલ્યું સુંળં ધાસું ગાઈં ધા
 સિલંધા કુંદંધા એડા છુટે વે આ રુણદાસ
 નિંધા વારા નિંધા કંધા વેંધા ધૂડ પાઈં ધા ૫

અર્થ—અમે તો સાધુઓનો સંગ કરશું (ખીલકુલ) મુકનાર નથી.
 જીવતા હોઈએ ત્યાં હુધી તો એમની સાથે નીભાવશું તેમાં અમને જે

વારશે તે અમારો હિત કરનારો નથી એવું અમે ખરેખર તમનીઓ વળ-
ડીને (પૂકારી) કહિયે છેએ. તે છતાં જ તમોની આધીપાત્રી વાત પુછશે
અથવા કેશે તે સાંભળશું નહિ અને કહેશું પણ નહિ; કેવળ સાધુરામ જે
વાતો કહેશે તેજ સાંભળશું ને તેનીજ વાતોનું ગાયન કરશું. કૃષ્ણદાસ
કહે છે જેણે એમ કીધું છે તે ખુશી થતા અને આનંદ મગન રહી છુટી
ગયા છે; તેથી જે નીંદા કરનારા નીંદા કરશે તે ધુળાવતા જશે (હવે એ
ખાખતમાં યાદ રાખવું કે સાધુ કોણ અને તેના લક્ષણો કેવા હોવા જોઈએ.)

નિવરા થૈવેં જદેં સાધેંકે નિંધીનતદેં

છોટકેજી ગાલ કદેં ઉપજે ન હૈએ મેં ॥

खिले न वचन सचे उलटा सुणीने पचें

ममतामें रचें मचें मूरखेंजे फीअेमें ॥

साधेके न अचें ओदा अचींधे दुखेंता घुदा

संसारजा सएें लोदा दगा जीअं पीअेमे ॥

अंधा ओडा अपरूढ साधेसैं रखेंता कुड

कृष्णदास चेतो धूढ धिःक तेंजे जीअेमे ॥ ૬

અર્થ—(અજ્ઞાની માણસો) નકામા થઇ બેઠા હોય ત્યારે સાધુઓની
નિંદા કરે પણ છુટી જવાની (મોક્ષયવાની) વાત હૃદયમાં ઊત્પન્ન થાય
નહિ; ખરા (બિદાર થવાનાં) વચનો સાંભળી ખુશી નહિ થાય પણ ઉલટા
કંટાળી જાય છે અને મુરખોના દોષોમાં રહી ખોટી મમતામાં લપટાઈ
રહ્યાથીજ ખુશી થાય છે. સાધુઓ પાસે કોઈ દીવશ આવે નહી,
જણે આવતાં તેનાં પગ અને ચુલ્લમાં દુખ ઉત્પન્ન થતું હોયની! કેવળ
સંસારનાં દુખ સહન કરી રહ્યા છે. દ્રષ્ટાંત—જેમ કોસના આંચકા બળક
સહે છે—એવા આંધળા અને અજ્ઞાની, સાધુ પ્રરોધી કુડ રાખનારા, જે
પ્રરોધે; તેને કૃષ્ણદાસ કહે છે કે તેના માનખામાં ધુડ અને જીવવામાં

ધીઃકારછે;—હવે અહીં ધ્યાનમાં રાખવું કે નિંવા એટલે શું? નિંવા એ કે જે સારો અને જ્ઞાની પુરૂષ હોય તેની ઉપર પોતું પાંતું લાવી અથવા આળ ચડાવી તેને ખરાબ લગાડવું—એનું નામ નિંવા છે. પણ જે કામ કરતા હોય તેનેવાંધે કહેવું કે ફલાણા માણસ ફલાણું કામ કરે છે. તે નિંવા ન કહેવાય, કેમકે તે તો ખરૂં જ છે; માટે જેમાં જે દુરચલ્ય હોય તે કોઈખી દેકાણું કહેવામાં નિંવા નથીજ.

પરપંચમે પોંધા સેતાં ઘણાંદૂઃખ સોંધા રોંધા
જાળેંકેંકે ચોંધા પચે પચે મોઆ મરંધા ॥
ભગવાનકે વિશારીંધા સંસારકે સારીંધાજે
માનસ્વો હારીંધા સેતાં ચેન કીઅંઠરંધા ॥
સંસારમેં સુસ્વીરેઓ મેં ન દઠોંકેં ન ચેઓ
છદેઓ સેસુસ્વી થેઓ વેઆ રેઆ વરંધા ॥
સાધુએંજે સંગ રોંધા ડનીજા વચન સોંધા
સંસાર સાગરધું સે કૃષ્ણદાસ તરંધા ॥ ૭ ॥

અર્થ—ખોટા પ્રપંચમાં જે પડશે, તે ઘણું દુખ સહન કરીને રડશે. વળી જાણી છુટ્ટ કોઈને કહીપણ નહિ શકે ને અંદર અંદર પચી મરશે. જે પરમ કૃપાળુ હૃદયને વિસારી ચુકશે અને સંસારમાંજ સાર સમજશે તે મનુષ્ય જન્મ ખોટા નાખશે, એટલુંજ નહિ પણ શુષ્ક નહિ ખેતી શકે; કેમકે સંસારમાં સુખી થયો એવો મેં કોઈપણ દીઠો નથી તેમ ખીજ પણ કોઈ કહેતો નથી (કે ફલાણા સંસારમાં સુખી થયો, સખખ દુઃખરૂપ સંસાર છે) પરંતુ જેણે મૂકી દીધી તે શુખી થયો અને ખીજ અંતરમાં બળતારછા; માટે જે સાધુઓનાં સંગમાં રહેશે, તેના વચનો સાંભળશે, કૃષ્ણદાસ કહે છે કે સંસાર સાગરમાંથી તેજ પુરૂષ તરશે. ॥

વાસનાંજે વન મિંજ બરેતો ચિંધ્યાજો જેરો
 મુરખ પતંગ તેમેં પેઆરેઆ ચડોડેં ॥
 મમતા ગચળમિંજ પેઆ મૂંઢ ઢગા ગતા
 મોર પળ ફનીમિંજ ગતા ઘળા થડોડે ॥
 રામજી સાધેંજી કથા નાડે તેંકે ર્ફાંકે અ
 જીંઅં નાડે ર્ફીર જેંકે વરો આયો ધડોડે ॥
 જગતજે જેરે મિંજ સે ન વરેં રુણદાસ
 સંત ગંગા મિંજ સટ કરે જે પેં કડોડે ॥ ૮ ॥

અર્થ— વાસનારૂપી વનમાં ચીતાઅગ્ની પ્રદીપ્ત થઈ રહ્યો છે, તેમાં
 પતંગવન મુરખ જીવો પડ્યા પડ્યા ચમળે છે અને મમતારૂપી ચીખલનાં
 ખાડામાં મૂંઢ અને ખેલ જેવા ગચ્છી ગએલા છે; તેમ આગળ પળુ એ
 ખાડામાં ઘણાં ગચ્છીને ચાલ્યા ગયા છે (ને નય છે; તોપણ દોડી દોડી એ
 ખાડામાં પડે છે.) અને એવા મુઠ પુરૂશને રામ તથા સાધુ પુરૂશોની કથા
 ગમતી નથી—જેમકે જેને તાવ આવતા હોય તેને દુધ ખાતું ગમે નહિ
 તેમ—કૃષ્ણદાસ કેહે છે કે (હું મૂંઢ જીવો તમારે યાદ રાખતું કે) આ સંસાર
 રૂપી દાવાનળ અગ્ની ખળે છે તેમાં તે પુરૂશજ ખળતો નથી કે જે સત-
 સંગરૂપી ગંગામાં દોડીને જૂથકે મારે છે. (માટે વિદ્વાનોની સંગત અને
 સત્યાશ્ર વારંવાર અવલોકન કરો તો ખરો પ્રભુ મળશે.)

ગોયુ મેયુ વગ ઢગા ગદા ગોડા ભાવ સગા
 મિત્ર ગાત્ર ધિલ લગા જિજા અંઈ જિનીજા
 બાએડી નેં ધીડં પુત્ર વવરું નેં પોત્રા પુત્ર

વાડીભાગ સ્વેત્ર સિત્ર ઘણા જિની કિનીજ
 ભેળીડં નેં ધન માલ વેપાર નેં વદી ચાલ
 દીઅળ ગિનણ મિંજ સદા મન તિનીંજા ॥
 દિસે ન તપાસ કરે ચેતો કૃષ્ણદા જાંળો
 જિજા વદા પૂરા પાપ પધ્ધા અંઈ ઇનીંજા ॥ ૯

અર્થ—ગાથા ભેંશીનાં ટોળાં, અળદો ગાડી, ઘોડા, બાયાતો, સગા, મીત્ર અને દીક્ષાળન એ જેને ઘણાં છે ; પાપડી, છોકરીઓ, છોકરાઓ, વવાડો, ખેડેનો, છોકરાના છોકરા તેના છોકરા, વાડી, પાગ પગીયા ખેતર ધન, માલ અને સમરગીડાં જેને ત્યાં ઘણાં છે ; વેપાર અને દેવા લેવાની મોઢોટી રીતભાત તેમાં જેનાં મન સદાય રમી રહ્યાં છે તેને કૃષ્ણદાસ કેહે છે એ તપાસીને જ્ઞેતા નથી કે અમારા તો ઘણાં મોઢોટા પુરા અને પાપરા પાપ છે. (સખખ કે એ પીગમાં પડવાથી જીવન મુકતનો ઉપાય ખીલકુલ કરી શકતો નથી.)

હિકડા તાંમોર મોઆ રોંધા સે મરંધાપોઆ
 થીંધાસેપળવેંધાસોઆકોઆસ્વેંધામિનારે
 કાલજીતી ફિરે ધાડ સાધ ઉભા કરીં રાઢ
 તોજે કનેં આવૈ તાઢ દુસ્વેં મિંજા દિનારે ॥
 જેંકેતુંભાયેંતો સગા મિત્ર તોજા અંગ લગા
 સેજ તોકે દીંધા ધગા ઢગાસુળકિનારે ॥
 સરીરજી છદ આસ પાળીં પોંધોજી અંનાસ

ગરી વેંધા રુણદાસ મિટી અજા પિનારે ૧૦

અર્થ—એક અગ્રાહ મરણ પામ્યા; તેને રડનારા પણ પછીથી મરણ પામશે, ને હવે પછીથી તેણે કાળાગ્નીમાં સ્વાહા થશે; જેમ બિલાડાને જાંઘર મારતાં વાર લાગે છે, તેટલીજ વાર લાગવાની. કાળ ધાડો નાખવા ફરી રહ્યો છે તે તને સાધુઓ પુકારી કહે છે. (કે સાવચેતી રાખજે ધાડો આવે છે) તેમ તારા કાનમાં પણ અવાજ આવ્યા તો પણ દુખમાં શું દૂખકા મારે છે ! જેને તુ જાણે છે કે મારા સગા છે, અને જેને અંગનો મીત્ર જાણે છે તેજ દુને દગો દેશે, માટે હું ખેલ, ભમરાણા (હુંડા) સાંભળ; આ શરીરની આશા મુકી દે. (ધન્યરને જાણ.) કેમકે જેમ પાણી પડેથી માટીનાં પીઢલા નાશ પામે છે, તેમ શરીર પણ નાશવંત છે એમ કૃષ્ણદાસ કહે છે.

અરે દિસો કુરો થેઓ કેર અચી કિત પેઓ
એડો જાણે ભુલે વેઓ મનમેં નમાએતો ॥

ચૈતન ચે દેઅ આંડં જાયો દુઝી થીંધો પાડં
કુરોકરીઆં મુઠોઅઈઆં આંડ ધાંડંપાએતો
તેંકે ચેં જ સંત વદા તુંતાં અઈએં બહ્મ સદા
હી ચે આડં ચમ હદા પોતકે વિંજાએતો ॥

ખિજંધા નહાંણે ખિજેં તિનીકે સે કુરો કિજે
કેઢી ગોરી ફકી દિજે રુણદાસગાએતો ૧૧

અર્થ—અરે જીવો શું થયું; કોણ આવીને કયાં પડયું; એક જાણી જીવી ગયો. (જેને પરમાર્થ વાસ્તે જન્મ આપ્યો તે જીવી જીવને) મનમાં કુલાય છે. ને કહે છે કે આદેહ છે તેજ બધું પણ હું ખેલ પામીને અને પુકારીને કહું છું કે વળી જન્મ પામીને કુખી થયય. મોટા સંતા કહે છે કે અરે જીવતું સદા પ્રસન્ન પડે પણ તું કહે છે કે હું તો આમડું ને હાડ-

કાંઈ ઇજા એવું સમજી પોતાનું પત ખાઈ નાખેછે. (સ્વ સ્વરૂપને જીવી નીચે.) પણ એકાએક પથ્થર જેવા થઈ ગયા તે હવે બીજાવતાં બીજે નહીં તેને શું કરવું. કૃષ્ણદાશ વીચારમાં પડયો છે કે (એવા મૂઠને) કેવી ગોળી અથવા ફાકી દેજા (જેથી શુધ્ધ દેહાણુ આવે.)

સાધેંજો ન સંગ કરીં રામકે ન રુદે ધરીં
 ઢંઢેં મિંજ દુક ભરીં ગોલારનેં કુનેંજા ॥
 રવોટા સુખ તેંજા રવપ રામ નામેં તાળીં ચપ
 દસે આસ મોહ સપ ધ્રવ નાએં રુનેંજા ॥
 ચઢેં અર્વીં થે આ અંધા ભેઠ વંધી કરીં ધંધા
 વેવારજા કુટા સંધા સંગ જડ જુનેંજા ॥
 હિકડેજા વે આથે આ નઠરયાગાળી અંપે આ
 રુણદાસ ચોરવે આફક ભરી ચુનેંજા ॥ ૧૨

અર્થ—સાધુઓનો સંગ કરે નહિ, રામને હૃદયમાં ધારણ નહિ કરે; પણ નરક જેવા પાણીથી ભરેલા ખાખોચીઆમાં ગચ્ચરકા ભરેછે અને રાંડોના ચુલામ થઈ રહેછે, તથા ખિટા સુખની (એટલે સંસારનાં નાશવન્ત પદારથની) ઇચ્છા કરેછે. રામનું નામ લેવાનું કોઈ કોઈ તો હોઈ તાણુછે અને મોહરૂપી સર્પ ઈંશંછે તેથી આગલ જાતાં રડવું પડશે તેની પણ ધાસતી રાખતા નથી. ચાર આંખોથી આંધલા થયા મજબૂત કમર ખાંધી ધંધા કરવા લાગા. પછી વેવારમાં સાંધા તુટા ચલાવેછે અને ફેવલ જીત ને જંગલી જેવાના સંગમાં રમી રહ્યાછે, એમ કરતાં એકના પે થયા તોપણ ધાણી પડયા ને શાંતી નથઈ. માટે કૃષ્ણદાશ કહેછે કે હવે ચોખાતો ગયા, ખાકી સુનાના ફાકડા ભરેછે. (એટલે જે મનુષ્ય દેહમાં ભણવું જી-ધ્યે તેતો ભણવું નહી પણ જુઠા સુખમાં દીવસ સુખાભ્યા)

કેંકેતુંતાંદિસેં નતો કેંકે તુંતાં વિસેં નતો
 પાપ ધુઆં સ્વિસેં નતો એડેં કમેં હાદોરે॥
 વિકજેને વઢૈં બુધ તેંજી તોકે નાંએ સુધ
 કરીંએંતો જુધ હલે જેસેંતેંસેં આદોરે ॥
 રાકેંકે તાં રોંસીંએંતો ગરીબેંકે ગોંસીંએંતો
 તોજે ગરમેં જોંસીંએં તો થ્યો અઢ્યેં જાદોરે॥
 થોડા દીં દુનેં તુંલાદો પોથીનેંમાતાજોપાદો
 કૃષ્ણદાસ ચેતોસખા સ્વોડીનેંતુંગોદોરે ॥ ૧૩

અર્થ—(અરે માણસ ? તારા અભીમાનથી) કેને તું દેખતો નથી
 અને કોઇનું માનતો નથી; પાપ આગલથી ખસતો નથી. ઇત્યાદિ કાંમોમાં
 ધણા ડાહ્યોછો; (પણ ભુરાં એવાં કામોથી) તારી શુદ્ધિ વેચાઇ ગઇ તેની
 દુને કાંઈ સુધી રહી નથી વળી બધાઓ સાથે કશુંકો કરી, જે તેથી
 આડો ચાલ્યા કરેછે. ગરીબ અને રાંક માણસોના ગળાં રેશી તારા ઘેરમાં
 (પૈશા) ભરેછે તેથી ધણા જાડો (પૈશાદાર) થયોછે, પણ યાદ રાખ
 કે યોગ દીવસજી વર રાત્રી રહીશ પછી માતાનો પાડો પધરા (માતાને પા-
 ડો ચડાવેછે તેને મારતાં જેટલી વાર લાગેછે તેટલી વાર લાગવાની)
 કૃષ્ણદાસ કહેછે કે કાસે શુભળ જોડી મરવાનો.

અરેઅધાચલણચુકાવાયમેંતાં પાણીસુકા
 સીમમેં તાં સ્વેત્ર પકા વિંજેં પંચીસ્વાએંતો॥
 છોકરેકે તાવ અધા વડઅ વિંજીં પેરલધા
 વીઆંઈ અચીમુંકેબધાધીઅનપણાએંતો॥

તાળમેં તાં બઝે તાળ સોરેજી મંઢાંળી કાળ
 કેઢી ગાલ કરી આં હાળ વોરોધુડ પાએતો ॥
 મમતા ગચળ મિંજ નિકરેજો આરોનાં એં
 રૂણદાસ ચેતો રૂંતાં હરિકે ન ગાએતો ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—અરે બાઈ ! હુકમ સુકચો, વાવમાં પાંણી સુકી ગયું, જંગ-
 લમાં ખેતર પાકી ગયું, તે પક્ષીયો ખાઈ નાશ છે. ખીજું છોકરાને તાવ
 આંબો, છોકરાની વહુની સુવાવડ થઈ (એવી દુરબળ અવસ્થા થઈ ગઈ)
 તેથી ખાન છોકરાનો સસરા મારી સાથે કણ્યા કરે છે અને દીકરી પર-
 જાવતો નથી. વડી તાંણમાં ખીજ તાંણ એ થઈકે, સસરાની કાંણ
 મંડાણી (એવામાં હું ખુરચો એટલે) હવે કેવી વાત કરું કે ધીરનારો
 પણ ધુડ ધાલે છે. (તેથી) મમતાપી કીચડમાંથી નીકળવાનું ટેકાણું
 નથી તો પણ કુણ્ણદાસ કેહે છે કે એવું છતાં હજી જે ધન્યર તેવું ભગ્ન
 કરતો નથી.

અરે અધી દુખી આંડં કિત વિઝીંદી આંધાંરં
 જંમાઈ પળ થેઓ પાંડં ધીઅ મુસેરઈરે ॥
 તેંજા સુખ માન વેઆ જંમારજા દુખ પેઆ
 તેંજા સૂર મુંકે થેઆ પોજે કિત ચઈરે ॥
 ધીઅકે પળ ધીઅપોઆ ઘરમેં સુટલમોઆ
 સસીં સોરાલોરા સોઆ મુંજી ન હલઈરે ॥
 ખુલીઆસ આંડં અધી કાગડેસેં કુંજ વધી
 રૂણદાસ લેલ લધી ઓએકા થઈરે ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—(સંસારનાં કુખનું વરણન કરે છે) અરે અહીં (મોટી દોરી) હું ધણા કુખી છજીં પણ તેના પુકારકોની આગલ કરું; મારા જમાજ મરી ગયા અને દીકરી રંડાઈ રહી; તેના બધા સુખ ગયા અને તેને જ-મપર્યંત કુખ પડયું તેનાં શુભ મને થયાં હવે તે કયાં કેહેવું રહ્યું; (એટલું જ નહીં) વલી દીકરીની પાછલ ખુટલ લાગેલા છે એટલે તેનાં સાથ સ-સરા ધણાં કલ્યાણીયો છે માટે મારી કાંઈ પણ ચાલેતી નથી. (પછી કેહે છે કે) હું જુલી ગયા જે કાગડા (સંસાર) થાયે પ્રીતી પાંખી (એવું કહી પશ્ચાતાપ કરે છે) (વલી મનમારવા કહે છે કે) જેમ વીધાતાએ લખ્યું હતું તેમ થયું. કૃષ્ણદાસ કેહે છે કે આહાહા કાંઈ ખરાબીમાં ખાકી રહ્યું નહીં.

વાએમેંપણવિઝીંપોજસો સોસૂરવેઆસોજ
પણ મ રનેમેં રોજ સાધુએનું હટેનેં॥

એત્રો મુંજો ચેઓ કર મોએનુંતું મોર મર
વોતુંતોજે ઘર મોજો મુંજો દુખ દટેનેં॥

જિકોતાં સહેતો દુખ મરેતો મોહજી ખુખ
વિંઝીં ભોગે વદો સુખ સચો રસ સટેનેં॥

હેવ હથોવારી હેઅ વરી તોકે નૈધી પેઅ

કૃષ્ણદાસ ચેતો દિસ અચીકું ઉપટેનેં॥૧૬॥

અર્થ—(અરે જીવ) વાવમાં જઈ પડજે, ખીભાં સેંકડો કુખ સહન કરજે, પણ સાધુઓથી હેટે રહી રંડોમાં પડતો ના; એટલું મારે કહ્યું કર અને મરવાથી આગાહ મર. (સખખડે જીવતો જતાં મન હંદ્રીઓને મારી-નાખ) પછી તાર ને મારે કુખ દોટી તારે ઘેર ધાલ્યો જા. (ધર એટલે જ્યાં-થી મુંજા જાય ત્યાં જા. સંપ્રદાયમાં લીન થઈ જા) જે પુરખ કુખને સહન કરે છે

આ મોહરૂપી સુધાને મારી નાખે છે; જે આત્મે રસ પીએ છે, તે જન્મ મોહાદુર સુખ ભોમવે છે. અરે! આ (મનુષ્યાવતાર) ધડી ધડી આવશે નહીં માટે કષ્ટકાર્ય કેહે છે કે કાંઈક આંખો ખોલીને જો.

નિંધક નિંધીંધા તેસેં ભગત ધજંધા કીન
 હાથી હલ્યો વેંધો કુરો થીંધો કુતા મોંધારે ॥
 વિજજો સડાકો દિસી ગદોડા ઉલાળીં લતું
 મિનદેંજે ચેથી કુરો છિકા છિજી પોંધારે ॥
 દેદર હંસેંકે નિંધીં ફુસપાદા મમરેંકે
 નિંધક જીવરે મરે ઘણા સૂર સોંધારે ॥
 તેંજી નિંધાકુળા નાસ કેળ મન કંધા કીન
 જીરે સુસ્વીમરેવરે ભગવાનમેરોંધારે ॥૭૭॥

અર્થ—નીંધક લોકો નીંધા કરશે તેનાથી ભયભેર કાંઈ ખીવાના નથી; જેમ હાથી ચાલશે જશે ને કુતરાં ભસશે તેનાથી શું થવાનો છે! વધી વીજ-લીના અપ્પાકાથી ગર્વિષ્ટાઓ પાટેજ બિછાલશે અને ખિલાડીના કહેવાથી કાંઈ બીકાં ઘુટતાં નથી. તેમજ હંસોની નિંધા દેડકાંઓ કરશે અને ભયભ-ઓને કુશપાકા (એક ભતનાં કાલા અગોચર જંગોનીં ખુલમાં રેનારા જના-વર) નીંધશે તથા તેઓ ખરાખ નહીં કહેવાયે. (તેમ સાધુઓને પણ કાંઈ નીંધથી હરકત થાયે તેવું નથી) માટે અરેરે, નીંધકજીવો મરવા પછે ધણા દુઃખી થશે. પણ સાધુઓની નીંધા કરવાનું મન કરવું નથી તે કૃષ્ણાદય કેહે છે કે જીવતાંસુખી સુખી થશે અને મરવાપછી ઇશ્વરના પરમ-પદને પામશે.

નિંધક ન નિંધા છડીં સાધ ન; જન છડીં
 ચીર્ણજા સુભાવ પેઆ હેવર મોર સદારે ॥

અન સ્વેન પિં જો ને નિંધા કરીં સાધુઐંજી
 ઢુંગર ન ઉદેં ફુંકેં ચેંતા નિંઢા વદારે ॥

૧ ગતેંજી ભગતીન નિંધક વિંઝાઈ સર્ગે
 ધરીઆ ન ડંણજજે હથેં સ્વળી કદારે ॥

સાધુ ંજી રિસ્યા હરિ હમેસકંધલ આઐ
 તતાં કૃષ્ણાસ કેડા ભરીંધા ઐ ગદારે ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—નીંધા કરનારા છે તે નીંધા કરવી યુક્ત નહીં અને સાધુએ
 ભજન મૂકે નહીં એવા બેઠાના સ્વભાવ હમેશા જ પડેલા છે. (નીંધક કેડે-
 વા છે) અને પોતાનું ખાધ અને નીંધા સાધુઓની કરે (પંરતુ) પર્વત કાંઈ
 કુંક દેવાથી ઊડતા નથી એવું નાના મોટા સહુ સમજે છે; તેમ ભગ્તોની
 ભગિત નીંધા કરનારા બાઈ થકતા નથી; જેમ હાથમાં વાસણ લઈ સમુદ્ર
 ખાલી કરવા ફોંપ ચાડેતા તે કાંઈ થતું નથી. સાધુઓની રક્ષા પરમશ્વર
 હમેશાં કરનાર છે તેથી કૃષ્ણદાસ કેડે છે કે તે (નીંધા કરનારા) શું ગાડાં
 ભરવાના છે ?

લોઆર સિલાટ ગઢીં ઉદેં ટાંઢયું કકરીંડું
 સુભાવેંજેપાસેવેંતા સે પળ દુઃસ્વ સઐંતા ॥

બાવરમેં રોગા કંઢા મૂરસ્વેંમેં દુસ્વ તીંઅં
 કોએજે મુત્રમેં જીઅં ચાચળ થૈ પંઅંતા ॥

ગાધીંઅજેહટપાસ ભાગમ : : લેંજીવાસ
 યંઢયું લેહ તિત જિત ઝિજ જલ વઐંતા ॥

**સાધૂંએમે સુખ હૈં અં વિચારેને વિંઝી દિસ
ઠેકાળેંવૈ રુઘ્ણદાસ સાધા હૈં અં ચંએંતા ૧૯**

અર્થ—લોવાર અને સીલાટ લોહુ અને પથર ધડે છે તેમાંથી અગ્નીની ચીનગારી તથા કાંકરી ઊડે છે તેની પાસે જે બેસે છે તેને (જાંણી જાંધ નથી મારતાં તે પણુ) સ્વભાવે લાંબા કરે છે અને તે દુઃખ પાસે બેસનારાને સહન કરવું પડે છે. બીજી આવલના આડને એકલા કાંટા હોય છે. તેમ મુરખોને દુઃખ હોય છે; જેમ ઊંઘરના મુતરમાં ચાંચણ થાય છે. (તેજ રીતે મુરખોમાં પોતાની મેલે દુઃખ થાય છે. અને જેમ ગાંધીના હાટ પાથે ખુશખે આવે છે, ખમ્મી-ચામાં કુલોની વાશ આવે છે ને ઘણું પાંણુ વેહે છે ત્યાં ઠંડી લેહેરો આવે છે; તેમ સાધુ ખુશખે સ્વભાવે સુખ છે. માટે કૃષ્ણદાસ કેહે છે કે જરા ઠેકાણુ બેસી વીચારીને કે સાધુઓ કેહે છે તે ખરું કે નહીં.

**કુટમંજા કુટઅલ દુર્ખેંનુ ન છુટેંઅલ
સુર્ખેંધૂ તું ફુટેંઅલ આસીઝ ન રુટચુરે ॥
ત્રસના ન તહેઅલ માન મિંજ મિહેઅલ
આકાયમિંજ અહેઅલ અરખ્યુંતો જ્યુંફુટચુરે ॥
મમતા ન મારેઅલ હમેસાં તું હારેંઅલ
વદેંજા ન વારેઅલ વિપત્યું ન ત્રુટચુરે ॥
હિંસાધુ ન હટેઅલ કીન કદેં રવટેઅલ
વાસનાઁ વધ્યું રુઘ્ણ દાસ સે ન છુટચુરે ॥ ૨૦**

અર્થ—અરે કુટુંબના કુટણાં કુટયાં પણ દુઃખમાંથી ન છુટશે માટે ખરાં સુખોથી તારેં કર્મ કુટણ, (તે છતાં) આશા છુટી નહીં. વખ્ખાને કોઈ કાણે હાંકી કાણાડી નહીં; અબીમાંનમાંતો મલી ગયો અને કુટુંબમાં

ખાજી ગયો; તેથી તારી આંખોજ કુટી ગઇ. મમતાને મારી નહિ, માટે (મનુષ્યાવતારને) સદાએ હું હાર્યો. વધી મોટાઓનો વાર્યો વરેઓ નહિ; અદ્યા (એવું કરતાં કરતાં પણ) તારી વિપત્તી તુટી નહી. હિંસા કરવામાંથી હટ્યો નહિ તેમ (પરી કંમાણી) કોઇ દીવશ કમાયો નહિ અને કૃષ્ણદાશ કહેહે કે વાશનાઓ પધાણી તે શેવટ સુધી પણ છુટી નહિ.

**ભાજી હીઅ રચી કચી કીન સચી મરો પચી
મચી પચી મોર ઘળેં મરી વેઆ ફુટેનેં ॥**

**ભેરો કીન રવણી વેઆ ધન માલ હિતેરેઆ
સમધી ને સગા વેઆ વેઆમથો કુટેનેં ॥**

દેહ છળેં પોંધી જદેં સુકૃત ન થીયો તદેં

પેટો કીંઅં પોંધો જદ ત્રાણુ વેંધો ત્રુટેને

સચી ગાલ કર કન સચો ભાવ ધર મન

કૃષ્ણદાસ તતું ધન ધન વેનેં છુટેનેં ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—આ (જગતવી) ખાજી કાચી રચેલીહે; પળી મરો તો પણ સાચી નથી; અગાઉ ઘણાએ મતવાલા જાડા થઇ છેવટ કુટી મુઆ પણ તે સાચે કાંઈ ઊપાડી નહિ ગયા. મન દોલત પધી આંધજ રઇ. સગા સમધી જેઓ હતા તે પણ માયો કુટી જતા રયા. (પચીત જાણુ જોઇએ કે) દેહ પડી જાય તે પછી કાંઈ પણ સુકૃત થાયો નહિ; કેમકે ત્રાણુ તૂટીજય તારે પેટો પડે નહિ. માટે શાસ્ત્રીવાત કર અને શાયે ભાવ મનમાં રાખ તે કૃષ્ણદાસ કહેહે કે હું ધન ધન-યજે. (અને કુઃખમાંથી તરત) છુટી બાધથ.

**ચર્ચેતા પુરાણ જાણ જીજ તું સારંગપ્રાણ
છેઆવે ન તાણ હાણ વાર કંમ વકમે ॥**

હમેશા ન હુંધોહીઅં ઠાઠ ફિટીવેંધોતીંઅં
 થેઓ જીંઅ કનેં કીઅં તોર કીંક તકમેં॥
 સાધેંકે નસેવીનેં જ સુર્વેંકે તું ધોડનેં તા॥
 ન જોડંધે કદેં ઈંન તેંજે તુંઅ હકમેં॥

ભગવાન તેંજોસાંચી રુણદાસચેતો ભાંચી
 દુઃચીજીઅંમાચીજિકાઅડૈઆએઅકમેં ૨

અર્થ—પુરાણા કહેછે તે સમજીને શારંગપાણી એવા પરમેશ્વરનું
 ભજન કર. છેવટશુધી નતાણતાં મોગમમાં કાંમ આટપીલે. સદાએ
 એમનો એમ નહિ હોએ આગલ કાઠપ્રીટી જાવાનું છે. જો તેમ થશે
 તો પછી કેમ કરીશ? માટે મનમાં કાંઈ તોલ કર અને જો સાધુ પુરુષોની
 શેવા ન કરતાં સુખ લેવાને દોડીશ તો કોઈ કહાડે પણ મળવાનો નથી.
 પરમેશ્વર તેનો સાક્ષીછે. કૃષ્ણદાસ કહેછે કે (એમ સુખ લેવા જઈશ
 તો જેમ) કુઃખી થઈને માંખી આકાશમાં અટકી પડે (તવીચેત થશે).

સાધેં પાસેં તુ ન ઉસેં રામસેં તું રુસેં તુસેં
 કુડે મથે કુસેં મુસેં ગિડે સ્વોટા ચીલારે॥
 મોરજે વેવાર વિઠેં મુઠેં રસેં મિઠેમિઠે
 ઘણાં તોતમાસાદિઠે સંસારજા હીલારે॥
 સારો કમ કો ન કેઅ વિઢગેં તું ધંધે બેઅ
 ઘળેં ગલે પાયુ પંએ એંકારજા ચીલારે ॥
 મૂંઢ પેઆ માયા પાસ મંત્ર નન રુણદાસ

પાપેંદિંઆં સૂરાપૂરાધર્મદીઆંદીલારે॥૨૩॥

અર્થ—સાધુઓ પાશે તું ગયો નહિ, સમનાં નાંમથી રીશાહ બેટો અને બોટી માથાકુટ કરી બોટો રસ્તો લીધો. (બોટો થયો છતાં) આગળના વેવારમાંજ (આગલી રીતમાંજ આલી પરમેશ્વરનાં રથમાં મગ્ન ના થતાં) બોટો બેવા નાસ્તીક) મીઠા મીઠા રથ પછવાડે મુઓ; તેમાં તમાશા પણ થયાં તે દીઠા અને શંકારનાં ઘણી જાત ના હીંચોલા પણ ગણાં જાયા; આરો કાંઈ કોઈ ન કરતાં બીજે અવળે ધંધે વલગ્યો તથી તારા ગળામાં અહંકારનાં બીલા સાથે મોટી કાંચો પડી. કૃષ્ણદાસ કેહેછે કે મુંઢ પુરો જીવીયતે માથાના પાશમાં પડેલા છે કે કોઈનું કેહેવું પણ માનતા નથી અને પાપમાં તો સુરા પુરા થઈ બેઠા છે પરંતુ ધર્મની તરફ દીલાછે.

ફુટરા ફરેરા નર સમંજમેં જેઢાં खर

विपतजां घर तेमें रात नें दिं लुछेंता ॥

थोढे सारू पाईं वेर अरे असां जेडो केर

सारा वदा असीं हेर कर कुता कुछेंता ॥

आप कोई दिनां वदे आवै न सुमती तदे

छोटकेजी गाल कदे संतेके न पुछेंता ॥

नैयारिं न हेडा होडा जेसें तेसें करिंजोडा

गो रेयागदोडा कृष्णदासऐंढें भुछेंता ॥ २४

અર્થ—(જેવામાં) સારા સોજાડા માણસ પણ સમજમાં ગમેડા જેવા અને વિપત્તીમાં પર તેમાં રાત અને દાહડો તરફડે. વધી ઘોડા-વાસ્તે વેર કરે અને મનમાં સપજે કે અમારા જેવો કોણછે! સારા અને મોટાં માણસ તો અમેજ છેએ. (બોલે કે બલુ) કુતરા બરોડે; (કુતરા

જાણું છું કે) કોઈ માણસરૂંચે આપ આપ્યો છે તેથી સારી મતી આવતી નથી, તેમ છુટી જાવાની વાત થતોને પુછતા નથી. આગલ પાછલ અથવા સારા નરશાનું વીચાર ન કરતાં જેની તેની સાથેં જાળ્યા કરેછે; માટે કૃષ્ણદાશ કેહેછે કે એવા જીવ (માણસતો જીવ પણ) ગધેડાએએ સારા નહીં.

મ કર સેતાળ હાળ મરે તાં વેંધાસું પાળ

મહા વિપતજી રવાળ ચેઓ વેદ વઢેરે ॥

રામ કથા રસ જાળ દુર્લેખી તાં વારે ઘાળ

માળસ પ્રમાળ લજ લાલચમેં લઢેરે ॥

સર્વો રસ રૂંચ મિઠો એડો વેઓ કો ન દિઠો

પિ પિ તું તા વિઠો વિઠો સાધેં પાસેં અઢેરે ॥

સાધેં પાસેં રસ વેતો પીએ સે ન પાછો પેતો

કૃષ્ણદાસ ચેતો લઢે સેજે લજ છઢેરે ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—અરે હવે સેતાન નહિ કર કેમકે આપણુ મરી જાવાનાં છેએ. (આ સંસાર) માણસપત્તીની આંખુ છે એવું ચારોએ વેદ કેહેછે. રામની કથારસરૂંચ જાણીએ. (તે રસ કેહેવો છે કે) કૃષ્ણાનું ધાંણ વાલનારૂં છે; માટે માણસની રીતે જાળમાં ચાલી મજબુરરસની લાલચમાં લાગી જ; એ ધણા મીઠો અને સાચો રસ છે એવો ખીજે કોઈ પણ દીઠો નથી; માટે સાધુઓ પાસેં ખેતી ખેતીને જીવપીએ (કારણ) જે રસ સાધુ પુરૂશ પાસેં છે તે રસ પીનારો પાછો પડતો નથી. (મોક્ષપદ ને પામેછે.) કૃષ્ણદાસ કેહેછે કે એ રસ તેનાથીજ પીવાયે કે જે પુરૂશ પોતી લાજ મુકીદેછે.

પાંડું મ ફેરજ લોણુ હિતે તોકે નાંએ રોણું

હી થૈ વેંધો સોણું ફોણુ મ પો મોહ વોહમેં ॥

દુઃખીજીવ રાતરીં અં નથિ એ સુખ કદેં કીં અં
 હાથી ન સુખી અ જીં અં ઉભો સીંહ સોહમેં ॥
 અરે સઠ છદ હઠ અડ મ મમતા મઠ
 ઐંકારજી છોડ ગઠ હલ લિખ લોહમેં ॥
 જાણેં દુઃખ થી એ નાસ મ પો ત તં માયાપાસ
 નજ કૃષ્ણદાસ નકા પો વિર્જીં ધોહમેં ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—(આ જે ઉપર કયું તે સાંભળીને) પાછું મોહાડું નહીં ફેરા-
 જે કેમકે અહિં હું રહેલું નથી. આ સંસાર કેવળ સ્વપ્નું છે જરો
 (જે મોહના પૂરમાં નહિં) ૫૩. (આ સંસારમાં) જીવ રાત્રી દીવસ કુઃખી
 છે, તેમાં કોઈ દાહાડો પણ સુખ નહીં થયો-જેમ થોડકે છેટે સીંહ જાગે
 હોય ને હાથીને સુખ ન થાય તેમ—માટે અરે મુરખ હઠમુકીને મમતા-
 રૂપી ધરમાં અટકી નહિ રહે અને અહંકારની ગાંઠ છોડી કાંઈક કાએદામાં
 ચાલે. જે હું જાણું કે મારૂં કુઃખ નાથ કશું તો માયાનાં પાશમાં નહિ
 ૫૩. કૃષ્ણદાસ કેહેછે કે હું મારૂં કશું માન; તેમ છતાં ન માંને તો જઈને
 દ્રોહોમાં ૫૩. (દ્રોહો એટલે નહીની વચે અથવા ૫૩જે ઘણું પાણી ભરાય
 રહેછે તે.)

દોહરા.

ગેલ ખેલ ફરે તજ ॥ શ્રીધર રહે હોસિઆર ॥
 લાભ નથી સંસારમાં ॥ કહું છું વારંમવાર ॥ ૧ ॥
 લલ રાખીને વાંચજે ॥ છવિસ કવિત મનોહાર ॥
 ખરો અર્થ સમજી કહું ॥ કોઈ નહિ જુજ સાર ॥ ૨ ॥
 મમતામાંહે મત્તિ રહયો ॥ ઠામ ઠામ છે દાવ ॥
 શીદ ગમાવે જન્મ આ ॥ રામ રામ મન લાવા ॥ ૩ ॥

સમાપ્ત.

કઠી ભાશ્યાની કેહેવતો.

અકરમી પુતર ઝોલાણે મોઘા.

અક્કલ વેરાણી તહેં અટેછાણું જલેં.
અજળે કમ અજકર કાલજ કેર
જાણું.

અંઝા છાંધં ડઠેં અઝેં ચડકો
નાઝેં ડઠેં.

અધ માની છડે સજ કે ન પાડજે.

અરથ સરથો ને વૈધ વેચી.

અરથકે અક્કલ ન હુઝે.

અંધે જો અલા રખવાલો.

અજા હુગડા લોહ ધણી, હકયા
મુંજા ખોટલ ધણી.

શંખ રખે તેંકે કોઝે ન લખે.

આધઝેં વારો રથ અગિઆને
અગિઆ.

આડરથા અધ વિચ રેં.

આડે લકડે આડો વિંધ.

આરસ કે જસ નાઝે.

આલે લગ નીલા ખરેં

આરજીએજી હમાસને જધણેંજી.
ઝોમું.

આપર ખટે ઝોબણી રન વિઆઝે
રંભ.

હતે મિંજા પિતા. ખોગીરજીખરતી.

હક કુરો જાણું ઝેરાચીએં મોડ ?

હક ને વચી હકોડે ચડશે.

હથ નાણા વે નાણા નાણું વિના
નર નિમાણા.

ઝોડો કુરો અકમેં અડશે આઝે ?

અંતે ડાસીને હકવારો સરખે જા
સરખા.

અંધમેં કાણું રાજીઓ વિઠો કિ-
રાજી જુડી, જડેં આથો ખી અ-
ખીએં વારો તડેં કર તેલમેં
મખ છુડી.

કકરે કકરે પાર ખંધાઝે

કયા ચણા કો તો ચખીએં ?

કડેં મન માકુડી કડેં ફેસર સી
કડેં ફોચી મન કકરો.

કડેં ડોકડો હુંગરજી.

કને સજ કુડી ને અખીએં ડીડી
સચી.

કતીસરે કુણમી ડાઝો.

કરમી પોતર કોડજી ડીઝો પાખ
ખાજર ઝોમે ચીઝો.

કર કનમેં ગાલ કચી.

કર તેલમેં મખ છુડી.

કાતી મારે કાતી જીઆરે કાતી જો
કમ કાતી સારે.

કારો કુતો ભગાડ જો ભા.

કીડાં કુખરે ધરવાંઆં અઝે ?

કિડાં રા ભારો કિડાં કાતમા પિંઝરી.

કીં કરેં કીં કમારેં કીં કારભાચીએં
સીંઅં, નોસો ફોચીકેં સવા-

વડ જજું કુતીઅ ખાધેંધઅં.

કૂડતો કુટજે કુડતી ધમજે મા કું-
વારી પીઅતી પંણુજે.

કુતો ખણીયો માની પદા તો નીપ.
કે કમાએ મથા પાણી ફરાય.
કેંલ છબ હલે કેંલ હથ હલે.
કેં ડિઠી અએ કાલ ?
કો ચએ, કો ચટે, કો ચંધે, કો સટે.
કોસળે પાછળો હીંએ ફિર ને
હુંએ ફિર.

કોસો ખાએ તતાં ચપ પણુ ખરે.
ખટયો ખિંઝારને ભોમવંધ બારે.
ખડ ખણુ સે પએ.

ખનિડા મકર ખેડ, જેડા તેડા હથ
એન ભિંડીંઅતે ફરે.

ખણી હાણી પયેરસે જાટકણુ.

ખીર મેં વચી ઝિઝી ખન.

ખીર ખયે તથે છાએથી મિઠો.

ખંધી ખીરભતને સ્ત્રેમાધી અભા
ભેચી.

ખનો આએ પીનો આએ કમને
નાલે ચટકો વેનો આએ.

ખડો ડિસી ધુડા થકેં.

ખુડાવરેં પેટ દિઆં.

ચુડ ચંધે મરે તેંકે ચેર ન ડીએ.

ચુડ વિળે અનો મિઠો થિએ.

ચરે વિગર મા પણુ ન ધારાએ.

ચોડી પડવે ન ધોડે ત કડેં ધોડે ?

ચરખ વારો ચુડો (જરાવાર હથમે
જરાવાર પગમે)ડાડે વારી હુધ.

ચિકાસ કે મિડે ઝોડા થીએ.

ચીથરે વીંટયે રતન.

ચલ વટે મકર ॥ ધોડા લે વેડ.

ચોણું સેલ કચેણું મુરકેલ.

ચોર જા માં ધડમે. ચોર કે ચોર
ચુએ.

ચોચી ને વચી સિરજીચી.

જનખ્યા સે મોએ લા.

જર આલેસે કર.

જેડી સેખત તેડી અસર.

જન વાટા આજી ઝોન વાટ વેલો.

જન વાટ ન વેળે તેંજી પંધે ન
પુછળે.

જડેંકે કુળેડા ને કુળેડેંકે જાડા,

અલા તોળે કમમેં ધોડારે ધોડા.

ઝિઝી ગાલીએ ગડા બરળેં.

ઝિઝેં માડુએં હર નહલે, ઝિઝી

ખાએડીએં ધર ન હલે.

ઠાણુતેં મિડે સોભે.

ટુકચી ખાધી નીચું ન્યારે.

ટિકરમે લોધ તપે.

ડયા ડાકણુ થી ખાએ.

ડિઠી મખ ન ગીરાળે.

ડાઓ કાગડો ખીં પયે બળે

દાડીલ દાડી છુઆરીલ છુઆરી.

ડિનુ કિનુ ન થિએ.

ડોંધલ ડે ત ગિનધલ કિડાં વિએ.

ડુકાર ને વચીઅધિક માસ

ડિસી વાસી ખટમેં ન પીએ.

ડુખંધા કચેડંબલે સાચે.

ડુખરે ટોરકે મહર જિજા.

ડેલ સત પુતર, નકા કાણી ધીઅ

પણુ ઝટે જિને.

ડે લાલન ને બરે હરકાસ.

કડેલ ડોસી ઢીંગલો મયો મું-
 ઢાણી, ઘુડ પધ સીંધમેં ત્રે ડોકડા
 છંઢાણી, છણી પધ વાએમેં છ
 ડોકડા ક ઢાણી, પધસ પેચોટી આ
 ખીઓ આઢાણી તકડો તરો ફેસવરે.
 તરત ડાન મહા પ્રુન.
 ઘું પાંધંલ પલ, કેડો લેખો લોકસે.
 ધણીકે સુજેં ઢકણિઅમેં તડો પા-
 ડોસીકે ન સુજે આચસેમેં.
 ધણી ધણીઆણી રાણ ત કુરો કરે
 કાણ ?
 ધણી વિગરન ઢોર સુઆ.
 ધરમળ ગોં ન સિંગ ન હુએં.
 ધૂડમેં કકરા કુરો પ્રુછણા અંધ.
 ધોખીઅન્ને કુતો ન ધરન્ને ન તડન્ને.
 નધંલાડી નોં ડીં, તાંણુ મેડે તરોડીં.
 નચણ વીઠિ તડેં ધુંધટ કેડો.
 ન મરે ન મંન્ને છડે.
 ન વાસી રએ ન કુતો ખાએ.
 નાંગ વ્યા નિકરો જે જે મયે હુધ
 મણિ.
 નાણુ નાણુ કે વધારે.
 નાએં વહો ને લખણુ ખોટો.
 નીઅથ તેડી ભરકતઃ
 નીરો કાઠી જાંઅ વારજે તીઅ વરે.
 નુર નાણુમેં અએ.
 પડધા મા મુધ તમે મુધ.
 પડતે પંડીત લખતે લયો.
 પાદે જે પ્રુઠ તેં પાણી.
 પાણી થી મોર પાર ખંધજે.
 પાણી પી ને ધર પ્રુછણું.
 પારકેજી હવેલિઠં ડોસી પિંઢજી

હુપડિયું ન કિમાએજે.
 પાવલે ન પતાએ યણુ ડે ઘું તાં
 રૂપીઆ ડો હાંણુ.
 પિંઢલ પોચીઅમેં સેકો સુભગ.
 પિંઢન્ને શુડ પિંઢ લિકાએ ખાજે.
 પિપચી તા પ્યો ને સા નિકરો વ્યો.
 પેહુલે ડીં મેમાણુ ખે ડીં મધ, ત્રેડીં
 રએ તેંલ અક્કલ વધ વે.
 પંજે આંગરિઠં સરખીઠં નાએં.
 પંધ છુટંધા, સંગ તુટંધા, ઉકોડે
 તેં ડીયા ખરંધા, રન પ્રુચર ગોડે
 ચડંધા.
 કુલકે કુલેલ કુલા મખણુંખપે.
 ખતેડા ખારો ॥ ખસે ખાધઅ.
 ખધી મુઠ લખલ.
 ખારેં જુહ સોરેં જુહ વીંએ વરધ
 ત વરધ, નકા રન આયર સીખે ન
 ખરધ.
 ખુદી ઘોડી ને લાલ લગામ.
 બણુસે લુણે ને ચડે સે પડે.
 ભરમ ભારી ખિંસા ખાંલી.
 ભરયો નાધયર અએ.
 ભાગ વારે ન ભૂત કમાધ
 ભાજે ધરેં વિંઆ આંઉ ભાંભ-
 લીતી થીઆં.
 ભા સોનારા લિખ સોનતાં ડે, ખાધ
 કુરો ચરધ યધએં ? ભા પ્રુજ.
 જુમેં મુંન્ને કુરોવ્યો ?
 જુખયો ન ન્યારે મખયો.
 મરી મરી મોડસ ક્યો સે પજી
 પિટિઆંસ ખધડો.

મનત પોએ.

તનીસેં કમ ક ટિપ ટિપ સેં કમ ?
મા મરે ધીઅકે ધીઅમરે ધીંગ કે.
મારસેં છુત પણ ભંજે.

માયા માયા કયા કરે છે, માયા
વડી ધુતી; જિનું નરૂં ઘે નામ
લગી, તિનું નરૂં સે ન સુતી. મુ-
રાધમે માર ઉસીનો, કઠ પેરેંધી
જુતી. [પંનખી]

મિઠાણજી મા સેલડી.

મિની જે મેં છિકા ન છિજે.

મિડે ટાણું ત સોભે.

મીં ને મેં માણુ કિતસા ડીં ?

મિશીએંજે ખરે.

મુઠી ઘેરે ડીં.

મુઠે મામા મુરંખઅવના, પકેં ઘડે
ન થીએં કના.

મુન ભિંનંધ ત મુંઠાણું.

મુંઠું ચોર ને ખાંગો ગોવાધ.

મેઅકે મેઅન સિંગ ભારી નપેં

માએ મિઠા ને પેટમેં છુરિઉં,

માં ડિસા ટીસો કઠજે

માર ઘણું નમે પણ પગ વિગા.

રન પોતર કાં રાહા પોતર.

રાંકે જે ઘરે રતન.

રાત યોડી ને વેસ જિન.

રડું મિડે કાર છુધિઉં.

રૂપ રૂએ ને કરમ ખાએ.

રૂ કુડે ખીલે જે ખર.

ખટે ખેર નખેં દ્રાણુ, તેં પુતરેં

જ્યુ કુડિઉં સાણું.

વિઠે કુજે બકરી ઉભેં કુજે ઉઠ,

જેડો વા વરે તેડી ડીજે પુઠ.

વિધ્યા વાવરે તીઅ વધે.

વિસવાસે વાણુ હલેં.

વેજે ન્યારે કોએ ન ઉધિઆરે.

સમ ત ઉભી નમ.

સતીએં કે કષ્ટ આએ.

સપ ન મારે પણ ડપ મારે.

સાએજે મન સાવિજે કુતેજે મન

ખિલ.

સવારેજી ગાલ સવારે.

સસો તડેં પનાડો.

સાન વિડેં ને છુટેં જા પા.

સીંધરી ખરે પણ વર ન છડે.

સઉં કુધ નપીએ ઉંધા મુતર પીએ

સુધઆણી અગિઆ પેટ કુરો લિ-

કાએણુ ?

સુતાર જે મનમેં ખાવરીએ વસે.

સુતેલે જ્યું ગોયું ધાભા જણી.

સોનારેન સો ધા હુઆરને હિકડો.

સપેંજે ડરેંમેં હથ ન વિજે.

હિકડે હથ તાડી ન વળે.

હીકડી તોલડી તેરો વાના ચુરે.

હા ના જા વેર આએ.

હરાંમન ઝાડ ને મોસીપત જા કુડ.

હાણુ ખાવારિયા તો એઠા કરીએં

સમાધ,

જાહેર ખબર.

જૈનધર્માવલંબી જનોને એક અમુલ્ય લાભ.
થોડા વખતમાં અમારી તરફથી છપાઈ જાહેર પડશે.
(મહાન પંડિત શ્રી દર્શનસાગરસુરી વિરચીત.)

પ્રથમ તિર્થંકર શ્રી

૩૫૯ દેવ સ્વામી નો રાસ.

આ મહાનિધી ગ્રંથના છ મોહોટા ખંડ કરેલા છે.
અને તેમાં

જુદા જુદા રાગની ૧૫૭ ઢાલો આવેલી છે.

આ અમુલ્ય ગ્રંથમાં શ્રી જૈન ધર્મનું મહાત્મ દર્શાવનારી અનેક વિશિષ્ટ ખાખતોના સમાવેશ થયેલો છે તેથી આ ગ્રંથ શ્રી જૈન ધર્મનું ખરેખર એક ભૂષણ ૩૫ થઈ પડશે એ નિઃસંશય છે. માટે આશા છે કે હરેક જૈનધર્મ પાળનાર તેને ઉપયોગી ધારી ખનતો આશ્રય આપવા ચોગ્ય વિચારશે.

આ ગ્રંથ રોયલ આઠ પૈજા આશરે ૪૦૦ પુષ્ટનો થશે અને તે કાપેલ પંડિતોના હાથથી સુધરાવી, દેવનાગરી લિપીમાં મોહોટા ટાઇપથી છાપી, ખહાર પાડવામાં આવશે. તેની કીમત અગાઉથી આશ્રય આપનારા સદગુરુઓને રૂ. ૩-૦-૦ રૂપીઆ ત્રણ પડશે. અને તેના શુણ્ણ સજ્જનોના નામ ગ્રંથમાં પ્રગટ કરવામાં આવશે. દેશાવરના ગ્રાહકોએ ટપાલ ખર્ચના છ આના વધારે મોકલાવી નિચે લખેલે ઠેકાણે અમરા શિરના પોતાના નામ ઠામ તાકીદે લખી જણાવવાની કૃપા કરવી.

ઠેકાણું—ખહારકોટ જકરયા મશીદ સામે ધોખી ગલી ઘર નં.
૧૭ પહેલે મજલે તા. ૨૮-૧-૮૬.

સુંબાઈ,—જૈન પુસ્તક પ્રસારક મંડળ

સૂચના.

આ ચોપડી મુંબઈ માંડવી ખંદર જરયા નરાદના સામે ધોખા ગલીમાં જૈન પુસ્તક પ્રસારક મંડલીના મકાનમાંથી તથા સઘલા પુસ્તકો વેચનારાઓની દુકાનેથી રોકડી કીમતે વેચાતી મલશે. ખહાર ગામના ગુહાકોને અમારે શિરનામે નીચે લખેલે દેકાણુ કાગલ લખી જાણાવવાથી મોકલી આપવામાં આવશે. ધોસ્ટેજ મફત, જરયા ખંધ લેનારને સસતા ભાવે મલશે.

સાં ડેલાભાઈ લખમશી.

દેકાણુ—મુંબઈ માંડવી ખંદર ભાતખજરમાં
સાં રતનશી વેલજના માળામાં ખીજેમાળે.

જાહેર ખખર.

જૈન રત્ન સ્તવનાવલી.

જેમાં

ઈદ્ર સભાના રાગના સ્તવનો

તથા

કુમરી, ગજલ, કેરખો, કન્હડો, કાલીંગડો, ભૈરવી, ખંનઝરા, કાગ, વસંત,
હત્યાદિ.

તહવેવાર રાગ રાગણી ઓના

સ્તવનોનો સંગ્રહ.

કીમત ચાર આના, ધોસ્ટેજ મફત.

દેકાણુ—મુંબઈ માંડવીખંદર જૈન પુસ્તક પ્રસારક મંડલીના મકાનમાંથી
તથા સાં ડોકરશી વસનજી પાશેથી મળશે.

